

Arbetet med en lättillgänglig och sammanhängande socialtjänst är i full gång. Målgruppen som det diskuteras i denna skrivelse, är oftast en målgrupp som behöver stor tydlighet i lättillgänglig form gällande information. Med detta, vore det rimligt att försöka ge några mer konkreta exempel på hur det skulle kunna se ut att kombinera daglig verksamhet med studier, då en del av socialtjänsten uppgift är att ge dess medborgare information på ett sätt som gör att dem kan förstå.

Personer med autism som har behov utav daglig verksamhet, har oftast svårt att förstå abstrakta begrepp. Även handläggare inom socialtjänsten skulle, då det bedöms olika beroende på vilken stadsdel man frågar, i detta fall kunna behöva konkreta exempel utav hur utformning av denna kombination av insatser kan se ut. Dessa förslag är inget nytt, allting är redan delar utav andra riktlinjer som Stockholm stad har gällande daglig verksamhet, Komvux, möjlighet att kombinera dessa under en övergångsperiod, samt hur samarbetet med försäkringskassan kan se ut gällande detta.

Så för att definiera något mer vad "Av riktlinjerna framgår att det ska vara möjligt att kombinera daglig verksamhet med studier om det handlar om någon enstaka kurs, några timmar per vecka. Vid övergång till reguljära studier ska det, om behov finns, vara möjligt för den enskilde att fortsätta i daglig verksamhet under en övergångsperiod" som det står i de reviderade riktlinjerna för handläggning av LSS ärenden kan innebära i praktiken som socialförvaltningen hänvisar till i sitt svar av skrivelse SOF 2025/430 föreslår jag följande förtydligande, som stämmer helt överens med Stockholm Stads andra riktlinjer gällande:

1. Studietakt på Komvux
2. Tidsram för att kunna studera i kombination med daglig verksamhet.
3. Hur samarbetet med försäkringskassan gällande detta kan se ut. (Som är en utav frågorna i skrivelsen).

1. Studietakt på Komvux

I skrivelsen står det att, många stadsdelar redan har ett upplägg där det i praktiken tillåts en studietakt på 25% av heltid i kombination med daglig verksamhet.

Vad innebär då 25% studietakten heltid i praktiken?

Utgår man från vad Komvux Stockholm Stad själva skriver på sin hemsida, står det där följande:

"Hur mycket behöver jag läsa för att få heltidsstudier?"

Det beror på hur många poäng dina kurser omfattar och under hur många veckor du kommer att studera. Alla kurser inom grundläggande och gymnasial vuxenutbildning har poäng som ligger till grund för att räkna ut studietakten (omfattningen av studierna) enligt följande: Studietakt

- 100% = 20 poäng/vecka Exempel: En kurs på 200 poäng under 10 veckor eller två kurser på 100 poäng under 10 veckor. Varje vecka läser du minst 20 poäng. Heltidsstudier innebär att du studerar ungefär 40 h i veckan.
- 75% = 15 - 19 poäng/vecka Exempel: En kurs på 150 poäng under 10 veckor eller en kurs på 100 poäng och en kurs på 50 poäng under 10 veckor. Varje vecka läser du 15–19 poäng. Det innebär att du behöver studera ungefär 30 h i veckan.
- 50% = 10 - 14 poäng/vecka Exempel: En kurs på 100 poäng under 10 veckor. Varje vecka läser du 10–14 poäng. Halvtidsstudier innebär att du studerar ungefär 20 h i veckan.”.

(<https://komvux.stockholm.se/vux/Vux/Information>)

Detta innebär då att 25% studietakt motsvarar 10 timmar i veckan. Då detta redan beviljas i flertalet stadsdelar, och för att vi ska kunna ha en sammanhållande socialtjänst där rätten till omfattning av insatser inte är beroende på var någonstans i staden man bor, föreslår jag **att 10 timmar i veckan är en rimlig utgångspunkt.**

Annars måste dem redan verkställda besluten gällande tid med studier som beviljas i kombination av daglig verksamhet ändras och studietiden måste dras ner på. Detta kan inte annat än ses vara till den enskildes nackdel. Med att beslut inte får ändras till den enskildes nackdel, är det rimliga för en rättvis och sammanhängande socialtjänst att tillåta upp till 25% studietakt utav heltid på komvux även för övriga deltagare på daglig verksamhet, oberoende på vilken stadsdel man bor i.

Målsättningen att en person med funktionsnedsättning ska, tillsammans med det stöd och den vägledning den dagliga verksamheten kan ge, kunna komma upp till en 25% studietakt är önskvärt och fullt möjligt. Detta ligger också helt i linje med arbetet staden har kring att försöka hjälpa personer med funktionsnedsättning att komma ut i arbete eller studier på sikt. Det går också att ansöka om att få studera i långsammare studietakt än så ifall behövs enligt komvux Stockholm stad. Även LSS lagstiftningen stöttar detta, då

”Insatserna skall vara varaktiga och samordnade. De skall anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv.”

”En central uppgift för kommunerna är att främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.”

(<https://data.riksdagen.se/dokument/gg03159>).

Den så kallade inlåsningseffekten har stor grund i att många inte får studera i tillräckligt stor utsträckning för att kunna ta sig vidare i livet, med det stöd dem behöver för att kunna studera. Dem med autism får inte ta del av särvux,

exempelvis. Men det vanliga skolväsendet kan vara för svårt för många som har så pass stort behov så de behöver daglig verksamhet på samma gång. Att många inte får studera via deras dagliga verksamhet sätter stora begränsningar, då både inkomst och socialt sammanhang är kopplade till den dagliga verksamheten. Att få studera på 25% studietakt på Komvux med hjälp av dagliga verksamhet, skulle ge målgruppen en rimlig chans att kunna ta del utav resten av samhället på sikt och hjälpa målgruppen i sin personliga utveckling.

2. Tidsram för att kunna studera i kombination med daglig verksamhet

Gällande hur länge det skulle kunna vara möjligt att göra en sådan kombination, finns det redan en riktlinje gällande detta som definierar tidsramarna något mer. Det finns något som heter "*särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt kap.4, 2§ SoL*" som är en insats som Stockholm Stad erbjuder personer med autism som befinner sig på daglig verksamhet. Från Stockholm stads egna riktlinjer står det följande:

"Individuella bedömningar

Utifrån ovan nämnda kriterier utgår bedömning av rätt till särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier från individens livssituation, stödbehov och målsättning. Detta gäller oavsett vilken målgrupp den enskilde tillhör. Vid en utredning av ansökan om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier är det av stor vikt att handläggaren kartlägger den enskildes behov, syfte och målsättning med önskad insats. En dialog behöver föras med den enskilde för att se till att rätt insats beviljas i rätt tid. Handläggaren behöver ha ett utforskande och motiverande förhållningssätt, samt ta den enskildes motivation och önskemål i beaktande.

Tidsbegränsning av beslutet

Det kompletterande särskilda anpassade stödet är till sin karaktär övergångsinriktad. Insatserna avser att ge stöd under en begränsad tid inför och vid prövning av studier eller arbete. Utgångspunkten är att insatsen kan ges under två år, men kan ges för längre tid när det finns särskilda skäl för detta. Vad som utgör särskilda skäl får prövas i varje enskilt fall, men kan exempelvis vara om den enskilde drabbas av en längre tids sjukdom, yttre omständigheter som innebär ändringar på den enskildes arbetsplats eller om längre tid bedöms nödvändig för att genomföra slutfasen av plan mot arbete eller studier."

(<https://meetingspublic.stockholm.se/welcome-sv/namnder-styrelser/enskede-arsta-vantors-stadsdelsnamnd/mote-2022-09-22/agenda/riktlinjer-avseende-sarskilt-individanpassad-stodinsats-for-att-underlatta-arbete-eller-studier-enligt-4-kap-2sspdf?downloadMode=open> , sida 9 och 10)

Är det så att en person vill testa att studera med det stöd och hjälp som den dagliga verksamheten kan ge, är det helt i linje med valfrihetsprincipen och i linje med individuellt anpassade bedömningar gällande insatser för LSS gruppen, **att dem inte ska behöva ta en jobbcoach dem inte är bekväma med för detta.** En betrodd handledare/samordnare på den dagliga verksamheten, som känner personen i fråga, kan ge stort stöd och vägledning och kännas tryggt. Den personen kan också hjälpa till med dem individuella anpassningar som kan behövas för just den individen, på en mycket större nivå då handledaren/samordnaren känner både personen i fråga samt lokalerna som kommer bli den framtida studiemiljön. Detta kan vara avgörande för att personer med autism ska våga testa nya saker, som ex. Studera, att få göra det med någon dem känner sig trygga med, på ett ställe där deras behov kan tillgodoses på bästa sätt.

I de reviderade riktlinjerna för handläggning av LSS ärenden, poängteras även vikten utav att "beslut (gällande daglig verksamhet i kombination med studier) ska alltid föregås av en individuell prövning av den enskildes behov, önskemål och vad målet med insatsen är.". Att då kunna få studera med hjälp utav sin dagliga verksamhet istället för en jobbcoach via annan instans, är både pengabesparande och helt rimligt efter Stockholms stads egen policy om att kunna individanpassa den hjälp som erbjuds personer med funktionsnedsättning.

För en jämställd, rättvis, lättöverskådlig och sammanhållande socialtjänst, föreslår jag att **utgångspunkten för att kunna studera på Komvux i kombination med daglig verksamhet, är 2 år men kan ges för längre tid när särskilda skäl finns.**

Detta är redan den tidsram som ställs för den individanpassade stödinsatsen för att underlätta till arbete eller studier som finns för personer som har daglig verksamhet, så det är en rimlig tolkning utav vad hur länge en övergångsperiod där man har kvar sin dagliga verksamhet i kombination med studier kan menas med. Det går också att få insatser både enligt SoL och LSS samtidigt, så det finns inget lagtekniskt problem med denna utformning.

Med hur lång tid studierna kan bli med en 25% studietakt, är två år som utgångspunkt för att kunna få stöd med sina studier på sin dagliga verksamhet, och med det fortfarande ha kvar det sociala stöd och meningsfulla sammanhang den dagliga verksamheten bidrar med under den tid man kan behöva det, inte orimligt då man behöver komma ihåg helhetssynen gällande individens behov för att öka chanserna till en lyckad övergång till arbete eller studier på kort eller lång sikt. Hänvisar här till förarbetet till LSS lagstiftningen:

"Insatserna skall vara varaktiga och samordnade. De skall anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv."

"Genom socialtjänstlagen har kommunerna ett ansvar för att medverka till att enskilda får en meningsfull sysselsättning. Till socialtjänstens

allmänna mål hör att främja människors aktiva deltagande i samhällslivet. En central uppgift för kommunerna är att främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning."

(Den dagliga verksamheten) "bör ha som syfte att bidra till den personliga utvecklingen och att främja delaktigheten i samhället. Ett övergripande mål bör vara att på kortare eller längre sikt utveckla den enskildes möjlighet till arbete."

(<https://data.riksdagen.se/dokument/gg03159>)

3. Gällande hur samarbetet med försäkringskassan kan se ut kring detta,

har både socialtjänst, hälsa-sjukvård, och försäkringskassan alla har lagstadgat uppdrag att samarbeta med varandra. Försäkringskassan har däremot större ansvar i samordningsuppdraget. Här tipsas om att, det går att ansöka om "samordning av rehabilitering" från försäkringskassan där, även om man inte omfattas av socialförsäkringen (ex. Har för lågt SGI) kan man be om hjälp från dem med att samordna de olika instanser och insatser som behövs för vägen tillbaka till arbete eller långtidsstudier.

(se <https://www.forsakringskassan.se/privatperson/sjuk-eller-skadad/ansokan-om-samordning-av-rehabiliteringsinsatser> för mer information.)

En arbetsgrupp, med representanter från Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och regioner, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, har skrivit "Samordna Rehabiliteringen" som är för beslutsfattare inom alla dessa instanser, kan vara till hjälp kring hur samarbetet kan se ut.(

<https://www.socialstyrelsen.se/contentassets/001827d77fd1436e999c91f933079ee9/2011-5-2.pdf>).

Det finns även samordningsförbund man kan vända sig till, ex.

Samordningsförbundet Stockholm Stad, som även dem påpekar behovet av en samordning av insatser för personer med funktionsnedsättning. Här är deras kunskapsstöd - Samverkan mellan socialtjänst och hälso-sjukvård kring individen (där även försäkringskassan lyfts) kring hur samordning kan gå till:

<https://samordningstockholm.se/wp-content/uploads/2024/10/Samverkan-mellan-socialtjansten-och-halso-och-sjukvarden-kring-individen.pdf>

Däremot behövs mer tydliga riktlinjer för socialtjänsten i deras samordningsuppdrag för individens bästa. Men att ha utgångspunkten att, **socialtjänsten ska samarbeta med försäkringskassan efter bästa förmåga**, samtidigt som socialtjänsten måste beakta individens intressen i de frågor som är lagstadgad deras, som ansvarat för en meningsfull sysselsättning, rätten till självbestämmande, och att ge den hjälp som behövs för att individen ska kunna

bli självförsörjande på kort eller lång sikt, är inte en orimlig utgångspunkt då detta är något socialtjänsten redan ska göra.

Så för att sammanfatta;

Personer med autism har svårt för abstrakta begrepp. Socialtjänsten har en skyldighet att ge information om sin verksamhet på ett sätt personen i fråga kan förstå. Konkreta exempel på hur de reviderade riktlinjerna för handläggning av LSS ärenden kan se ut i praktiken, utifrån utgångspunkten utav en rättvis, lättillgänglig och sammanhängande socialtjänst:

1. Att få studera 25% av heltid på komvux i kombination med daglig verksamhet innebär 10 timmar i veckan utav studier. Att detta ska gå att uppnå tillsammans med det stöd en daglig verksamhet kan ge är en rimlig målsättning. Det är i linje med Komvux:s riktlinjer för beräkning av studietid. Det går att ansöka om att få studera på komvux i en långsammare studietakt än så ifall det behövs.
2. Utgångspunkten bör vara att kunna kombinera daglig verksamhet med studier under två års tid. Längre tid ifall det behövs. Det är i linje med redan utarbetade riktlinjer för individanpassat stödinsatser Stockholm stad erbjuder. Att ens handledare/samordnare på den dagliga verksamheten tar rollen som "jobbcoach" i detta sammanhang kan vara avgörande för att personen i fråga ska kunna få den trygghet och anpassning dem behöver för att kunna studera. Det går att få SoL insatser och LSS insatser samtidigt.
3. Försäkringskassan har det övergripande samordningsansvaret, men både socialtjänst, hälso-sjukvård och försäkringskassan ska alla enligt lag samarbeta med varandra. För personer som ej omfattas av sjukförsäkringen, ex. För lågt SGI, går det fortfarande att ansöka om hjälp med att samordna rehabiliteringsåtgärder från försäkringskassan. Det finns även samordningsförbund som kan hjälpa till. Socialstyrelsen har också sett att det finns behov av tydligare riktlinjer för samordning av insatser. Socialtjänsten kommer förhoppningsvis fortsätta sitt arbete med att underlätta samarbetet mellan de olika instanserna, samtidigt som de ger den hjälp och stöd invånarna har rätt till.

Återigen, **ingen av dessa förslag går emot något Stockholm Stad själva sagt.** Då alla riktlinjer har kollats igenom sen tidigare utav den juridiska avdelningen,

även om det varit var för sig, bör det inte finnas något som skulle säga emot denna tolkning utav de reviderade riktlinjerna av handläggning av LSS ärenden, då dem dessutom ligger helt i linje med stadens arbete kring att hjälpa personer med funktionsnedsättning att komma vidare ut i arbete eller studier, samt riktlinjerna gällande att tillgodose behov utav en meningsfull sysselsättning, social rehabilitering, och hjälpa en till att kunna bli självförsörjande på kort eller lång sikt.

Denna tolkning är inte att tillföra något nytt; det är en del utav en lättillgänglig och sammanhängande socialtjänst, som ger hjälp till sina invånare på ett rättvis och stödjande sätt - på det sätt dem invånarna kan tillgodose sig den hjälpen på bästa möjliga sätt.

Jag ber er ha detta i åtanke när ni svarar på skrivelsen SOF 2025/430 och det tjänsteutlåtande socialförvaltningen skrivit till den.
Ert svar kan vara helt avgörande för den framtid alla de ungefär 5000 personer som är beviljade daglig verksamhet idag kan få i Stockholm, och även för framtiden för alla de andra ca 36.000 personer i Sverige som är beviljade daglig verksamhet i nuläget - inklusive min.

Med vänliga, och hoppfulla, önskningar,
Lovisa Ståhl
2025-09-18